ενότητα

22

Παιδικό Πάσχα

Το Πάσχα άρχιζε απ' την αυγή του Μεγάλου Σαββάτου και με τέτοιον τρόπο που αποτελεί μια από τις ζωηρότερες παιδικές μου αναμνήσεις. Ήταν μια γενική κωδωνοκρουσία την ώρα που έψαλλαν στη Μητρόπολη το "Ανάστα ο Θεός". Κατά το ζακυθινό έθιμο, οι καμπάνες σώπαιναν από το πρωί της Μεγάλης Πέμπτης. Και δεν ξαναχτυπούσαν παρά την αυγή του Μεγάλου Σαββάτου. Χτυπούσαν τότε όλες μαζί, από μεγάλα και μικρά καμπαναριά. Μια συναυλία, μια αρμονία αφάνταστη, που τρικυμίζει τον αέρα κι απλώνεται στα πέρατα. Πέφτουν μαζί και πιστολιές. Τα σκυλιά τρέχουν κι ουρλιάζουν. Κι ακόμα, κάνουν κρότους φοβερούς τα πήλινα κανάτια που τα πετούν απ' τα παράθυρα «για το καλό'', στις αυλές και στους δρόμους... Ξυπνώ στο κρεβάτι μου... Τι είναι; Να, κι η μητέρα μου έχει σηκωθεί. "Και του χρόνου!" "Γερός, δυνατός!" Και μου δίνει να δαγκάσω σίδερο - συνήθως έν' από τα κλειδιά της...

Μ' αυτό το πανδαιμόνιο μαθαίνω πως ο Χριστός αναστήθηκε, θυμόμουν και τα κόκκινα αυγά και το αρνί το ζωντανό και η παιδική μου ψυχή μου γέμιζε χαρά. Έπειτα γινόταν ησυχία. Στη λειτουργία του Μεγάλου Σαββάτου δεν πήγαινα ακόμα. Περνούσα την ημέρα μου στο σπίτι, κοιτάζοντας τα πασχαλινά ψώνια, που έρχονταν αδιάκοπα, και παίζοντας στο περιβόλι με το λευκόμαλλο αρνάκι, που θα 'ρχόταν ύστερα - τι θλίψη! - ο χασάπης να το σφάξει... Και βράδιαζε και πλάγιαζα νωρίς, για να ξυπνήσω πρωί. Γιατί εκείνο τον καιρό ακόμα στη Ζάκυνθο, η Ανάσταση δεν γινόταν τα μεσάνυχτα του Σαββάτου. Γινόταν το πρωί της Κυριακής.

Εγώ μικρός πήγαινα στην κοντινή μας εκκλησία, που άρχιζε πάντα στις οκτώ. Φορούσα τα λαμπριάτικά μου, έπαιρνα τη λαμπάδα μου, έχωνα και στην τσέπη μου κι ένα μικρό κουδούνι (θα δείτε τι το ήθελα) κι έτρεχα να προφτάσω... Απ' έξω απ' την εκκλησία, - ήταν στημένο το απλό "τετράποδο" εικονοστάσι. Με το "Δεύτε λάβετε φως", ανάβαμε όλοι τις λαμπάδες μας από τη μεγάλη λαμπάδα του παπά και βγαίναμε με την εικόνα της Ανάστασης, που την έστηναν στο "τετράποδο". Η τελετή άρχιζε. Ακούγαμε το ευαγγέλιο και το πρώτο "Χριστός Ανέστη" και γυρίζαμε στην εκκλησία, αφήνοντας εκεί έξω την εικόνα, για να την ασπάζονται οι διαβάτες.

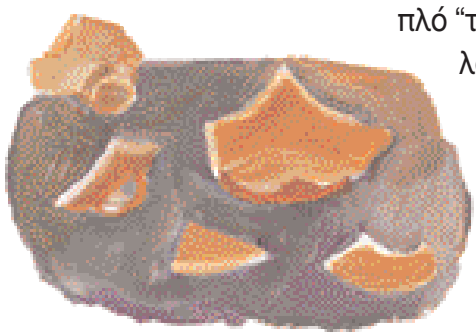

Κι άρχιζε η πασχαλινή λειτουργία, τόσο διαφορετική από άλλες. Ο παπάς και οι ψάλτες έλεγαν το "Χριστός Ανέστη" εί-

κοσι φορές. Έπειτα, κάποια στιγμή ο παπάς, με τη λαμπάδα στο χέρι και το ευαγγέλιο στο στήθος, έβγαινε στην Ωραία Πύλη. Κι όλοι οι άνδρες πλησίαζαν ένας ένας, ασπάζοντας το χέρι που το κρατούσε κι έπειτα έκαναν "Χριστός Ανέστη" με τον παπά, φιλιόταν μαζί του στόμα με στόμα. Το φιλί της Αγάπης, που με τόση χαρά το 'διναν και το 'παιρναν οι χριστιανοί. Και θυμούμαι όταν μεγάλωσα - ή μάλλον ψήλωσα - κι εγώ αρκετά με τι ευλάβεια και συγκίνηση άγγιξα μόλις τα χείλη μου στα ιερά εκείνα άσπρα γένια, κοντά στο στόμα που μου φίλησε το μάγουλο...

Έπειτα ήταν το ευαγγέλιο... Α, τι τρέλα, για μας τα παιδιά προπάντων, το ευαγγέλιο της λειτουργίας του Πάσχα. Με το "Σοφία ορθοί ακούσωμεν", βγάζαμε όλοι το κουδούνι μας και μόλις ο παπάς τελείωνε μια περίοδο, κουδουνίζαμε τρελά. Χτυπούσαμε και τα στασίδια, χτυπούσε συγχρόνως και το καμπαναριό της εκκλησιάς: ντιν-ντιν-ντιν-ντουγκ-ντουγκ-γκλαν-γκλαν... Έτσι ως το τέλος, που παρακαλούσα να μην έλθει ποτέ.

Διασκευή: Γρ. Ξενόπουλος

Ερωτήσεις:

- Ποια πασχαλινά έθιμα παρουσιάζονται στο Πάσχα που μας περιγράφει ο Ξενόπουλος;
- Ποιες ευχές ανταλλάσσονται την Ανάσταση;
- Πως εορτάζεται το Πάσχα στη χώρα όπου ζεις;

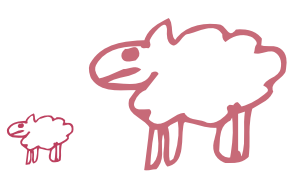
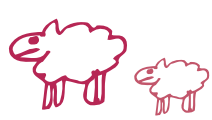

Η ημέρα της Λαμπρής

Χριστός ανέστη! Νέοι, γέροι και κόρες
όλοι, μικροί, μεγάλοι, ετοιμαστείτε.
μέσα στες εκκλησιές τες δαφνοφόρες
με το φως της χαράς συμμαζωχτείτε.
Ανοίξατε αγκαλιές ειρηνοφόρες
ομπροστά στους αγίους και φιληθείτε.
Φιληθείτε γλυκά χείλη με χείλη,
πέστε «Χριστός Ανέστη» εχθροί και φίλοι.

Διονύσιος Σολωμός

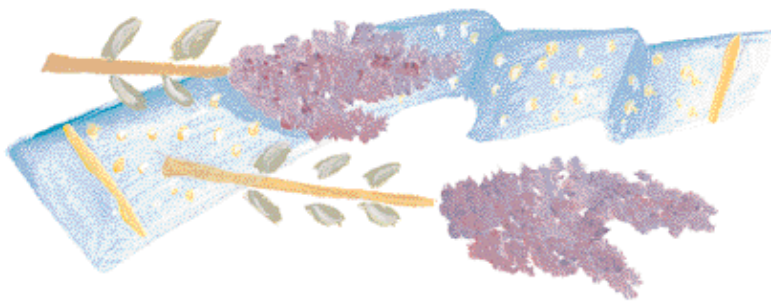

Πασχαλινό τραπέζι

Πατέρας: Άντε στην υγειά μας! Χρόνια πολλά! Χριστός Ανέστη!
Μητέρα: Και του χρόνου με υγεία!
Παππούς: Να ζήσετε παιδιά μου! Χριστός Ανέστη!
Θείος: Έλα, Γιώργο, μαζί μου δεν τσούγκρισες κόκκινο αυγό.
Γιώργος: Χμ! Δε θα 'χεις καμιά τύχη κι εσύ θείε μου. Χθες βράδυ, μετά την Ανάσταση τους κέρδισα όλους.
Μαρία: Μμμ! Τι νόστιμα που είναι τα φαγητά σου θεία μου! Τόσα πολλά και όλα υπέροχα!
Θεία: Ευχαριστώ Μαρία. Αλλά και η χθεσινοβραδινή μαγειρίτσα της μαμάς σου ήταν νοστιμότατη.
Μητέρα: Να δω τι θα πρωτοδοκιμάσω! Το σουβλιστό αρνί, το κοκορέτσι, την κρεατόπιτα ή τα κουλούρια και τα τσουρέκια;
Παππούς: Ε, Γιώργο, θυμάσαι πέρυσι; Ήμασταν στην Ελλάδα το Πάσχα.
Γιώργος: Αμ το ξέχασα παππού; Τα θυμάμαι όλα. Τι όμορφα που ήταν! Πόσο ωραίος έγινε ο επιτάφιος με τα λουλούδια που μαζέψαμε! Και το βράδυ που τον γυρίσαμε στο χωριό;
Μαρία: Ξεχνάς και τι έγινε όταν είπε ο παπάς το "Χριστός Ανέστη''; Και το κάψιμο του Ιούδα;
Παππούς: Μπράβο παιδιά μου. Άντε να 'χουμε όλοι υγεία. Και του χρόνου! Χριστός Ανέστη!

Ανάσταση

Άκου τον ξάστερο ουρανό πώς οι καμπάνες σειούνε.
Όπου καρδιά, χαρμόσυνες λαχτάρες απαντούνε.

Ανάστασ' είναι σήμερα! Παιδιά, γυναίκες, γέροι
κόκκινο αυγό στην τσέπη τους, χρυσό κερί στο χέρι.

Όσ' άστρα 'ναι στον ουρανό, τόσα στον κάμπο κρίνα.
Όλα έχουνε στην καθαρή ψυχήν Απρίλη μήνα.

Της εκκλησίας φουντώσανε δάφνη πολλήν οι στύλοι.
Ειρήνη! Ειρήνη! Φιληθείτε οχτροί και φίλοι...

Κώστας Βάρναλης

Πασχαλινά ήθη και έθιμα στην Ελλάδα

- Τη Μεγάλη Πέμπτη βάφουν κόκκινα αυγά.
- Στολίζεται ο επιτάφιος με λουλούδια και γίνεται περιφορά του τη Μεγάλη Παρασκευή.
- Το βράδυ της Ανάστασης κρατούν όλοι λαμπάδες. Υπάρχει η συνήθεια να στέλνει ο νονός ή η νονά στο βαπτιστικό τη λαμπάδα της Ανάστασης μαζί με άλλα δώρα.
- Τη βραδιά της Ανάστασης το παραδοσιακό φαγητό είναι η μαγειρίτσα.
- Την ημέρα της Λαμπρής σουβλίζουν το αρνί και φτιάχνουν κοκορέτσι. Στο πασχαλινό τραπέζι υπάρχουν επίσης τα τσουρέκια και τα κουλούρια της Λαμπρής.

Ευχές

Χριστός Ανέστη. Αληθώς Ανέστη, Καλή Ανάσταση, Καλό Πάσχα, Καλή Πρωτοχρονιά, Καλή Χρονιά, καλό μήνα, καλή βδομάδα, καλή μερα, (καλημέρα), στην υγειά μας, γεια μας, και του χρόνου, χρόνια πολλά, να ζήσεις/σετε, καλωσόρισες, στο καλό, καλή αντάμωση, καλορίζικο το νεογέννητο, καλορίζικο το ανδρόγυνο, να ζήσει το νεοφώτιστο, να ζήσουν οι νεόνυμφοι.

Λεξιλόγιο

«Χριστός Ανέστη»
η μαγειρίτσα
το κοκορέτσι
ο επιτάφιος
τα πασχαλινά ψώνια
ασπάζομαι
το φιλί της Αγάπης
η ευλάβεια
η συγκίνηση
το καμπαναριό
η τελετή
το ευαγγέλιο

Ερωτήση:

- Πότε λέγεται καθεμιά από τις ευχές;